

Nr 414

Av herr Björck i Nässjö, om stimulerande av det enskilda sparandet.

Det privata ägandet, definierat som hushållssparandet, har under senare år kraftigt sjunkit. Den statistik som finns synes visa att sparandet gått ned med över 50 % på fem år. Detta har skett trots att ränteläget varit högt och i stigande. Kanske kan en del av nedgången förklaras genom brister i statistiken. Även definitionen av sparande är en komplikation. Regelmässigt räknas t. ex. köp av varaktiga konsumtionsvaror som konsumtion i stället för investering. Den som köper en bil eller skaffar en tvättmaskin upplever förmodligen inte själva köpet som konsumtion utan som överförande av ett banktillgodohavande till reala tillgångar. Självfallet är det svårt att beräkna avskrivningsbehovet på denna typ av investeringar, men man bör hålla i minnet att sådana definitionsfrågor är av betydelse när man diskuterar storleken på det enskilda sparandet.

Sådana invändningar väger emellertid lätt när det gäller att få balans i de utrikes betalningarna och kapitalmarknaden. De väger också lätt om man ser ett ökat enskilt sparande som en väg att öka den enskilde medborgarens trygghet, oberoende och valfrihet. Då måste man inrikta sitt intresse på det sparande som kommer till uttryck i bank- och aktiesparande. Det är en ökning av sparandet i dessa former som blir aktuell. Att läget på kreditmarknaden, de stora investeringsbehoven och behovet att förbättra betalningsbalansen är av den arten att sparandet behöver ökas är det väl inte många som vill eller kan ifrågasätta. Det andra argumentet, att man vill öka de enskilda medborgarnas trygghet, oberoende och valfrihet, har även det stor relevans.

De stora reformer som skett genom utbyggnaden av försäkringssystemet, genom införandet av ATP och uppbyggnaden av en aktiv arbetsmarknadspolitik har gjort mycket för att i dessa avseenden förbättra medborgarnas villkor. Det är emellertid oriktigt att se dessa förbättringar som ett skäl att avvisa förslag som syftar till att ytterligare utvidga medborgarnas möjligheter att i trygghet själva forma sin tillvaro. Det låter sig svårligen göras inom ramen för kollektiva lösningar genom det allmännas försorg.

Det skall inte förnekas att det är stora svårigheter förknippade med att få en ökning av hushållssparandet till stånd. Genom den snabba penningvärdeförsämringen och de successiva skärpningarna i den indirekta beskattningen har det inte varit särskilt lönande att spara; åtskilliga år har realräntan förmodligen varit negativ. Till detta kommer att utbyggnaden av socialförsäkringssystemet och de studiesociala reformerna medfört att många av de motiv som funnits för den enskilde att spara har försvagats.

Dessa sparmotiv var i hög utsträckning "negativa": man var tvungen

att spara för att klara påfrestningar i den privata ekonomin.

Det välstånd som har gjort att dessa motiv bortfallit eller försvagats gör det emellertid också möjligt att det skapas nya, mer positiva behov av att ha besparingar. I framtiden kommer människorna att spara för att ha en likviditetsreserv, som gör att plånboken inte är tunn mot slutet av månaden, för att ha pengar till hands när bilen skall bytas och för att ha till kontantinsatsen till ett eget hus, sommarställe eller åretruntbostad.

Framväxten av dessa nya sparmotiv kan påskyndas genom olika stimulanter från statens sida, genom premiering på olika sätt av sparande. Hur detta skall ske beror i hög grad på hur vi väntar oss att medborgarna reagerar på olika slags åtgärder. Vår kunskap om dessa saker och om hushållens attityder till sparande är begränsade. Ett återupptagande av de undersökningar av hushållens sparvanor som gjorts av konjunkturinstitutet skulle säkert kunna ge mycket av intresse.

Att allmänhetens intresse för aktier stigit mycket kraftigt de senaste åren är klart. Lika klart är emellertid att det fortfarande är ett begränsat antal som utnyttjat denna möjlighet och att det därför är ett mycket stort antal människor som i framtiden kan beräknas placera en del av sina sparmedel på detta sätt. För att så skall ske krävs emellertid flera förutsättningar. Den första etappen måste vara att få fram det banksparande som är en förutsättning för ett sunt aktiesparande. Dessutom måste det rent tekniska förfarandet förenklas. Olika former av förvaltningsbolag, aktiefonder och notarieservice är en god hjälp för den ovane aktiespararen. En utformning av aktievinstskatten som ger åtminstone det stora flertalet aktiesparande en chans att tjäna en slant på sina investeringar är också en förutsättning för att aktieägandet skall kunna föras ut till en bredare allmänhet. Dessutom bör företagens information till aktieägare och massmedia ytterligare förbättras.

Vinstandel och delägarskap är nya former för att få den enskilde medborgaren delaktig i framåtskridandet. Det kan vara ett bra sätt att ge stimulans åt sparande och göra fler människor till delägare i de vinster som näringslivet kommer att avkasta. Den tekniska utformningen måste bli föremål för utredning, och olika lösningar kan komma att behöva praktiskt prövas.

Med stöd av ovanstående yrkas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om en utredning om hushållens sparvanor vilken skall framlägga förslag till åtgärder syftande till att stimulera det enskilda sparandet och åtgärder som underlättar en övergång till olika former av vinstandel och delägarskap.

Stockholm den 23 januari 1970

Anders Björck (m)

i Nässjö